Legyen meleg a motor!

Interjú Tóth László vezérigazgatóval

A gazdasági szakemberek keresik, kutatják azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével legalább helyben maradhatnak, ha előbbre lépni nem is igen tudnak a jelenlegi piaci körülményekben. „Már az is sikernek számít, ha helyben járunk — mondta egy közgazda —, csak egyet nem szabad elfelejteni, ez a pangó világgazdasági helyzet arra is alkalmas, hogy készüljünk a várható ugrásra. Ha a sorompók valamelyest fölnyílnak, azok járnak jól, akiknek meleg a motorjuk, s kiugorhatnak a bolyból." Elfogadható a példázódás. Éppen ezért jogos a kíváncsiság, vajon a szegedi vállalatok mennyire figyelik a sorompókat. A *Kenderfonó és Szövőipari Vállalat* vezérigazgatójával, *Tóth Lászlóval* beszélgettünk aktuális gazdaságpolitikai kérdésekről.

— *Általában „hogyan megy" a nagy múltú vállalatnak a mostani pangó gazdasági életben?*

— Való igaz, hogy a múltunk százesztendős, s mindig is jellemző volt a szegedi kender-feldolgozóiparra, hogy a belföldi vevők mellett kiszolgált sok külföldi megrendelőt. Elsősorban a nyugat-európai országokba szállítottak. Ma is alkalmazkodunk az igényekhez, de már régen nem a hajdani hagyomány uralkodik a mi piacainkon, ez viszont gondokat is jelent.

— *Milyen gondokat?*

— Megemlíthetem a korszerű csomagolóanyagokat, az úgynevezett raschel termékeket. Ezek ott honosodtak meg, ahol a csomagolási kultúra magas színvonalon áll. Tehát Európa nyugati országaiban. Viszont éppen azokban az országokban ér bennünket a legtöbb diszkrimináció. Kétszeres a gond, hiszen az alapanyag egy részét és a technikát is éppen azokból az országokból vásároljuk. Tehát ott kellene legtöbbet és legjobban eladnunk.

— *S mi az akadály?*

— Az egész dolog nem olyan egyszerű, és nem is úgy sikerült, ahogyan elterveztük. Annak idején, amikor megvásároltuk az új cikk gyártásának alapjait, körülbelül két év kellett a megvalósításhoz. Amikor a termelés teljes kapacitással beindult, akkor jött a piaci pangás, vagy nevén nevezve: a válság. De ez még semmi. A fő baj, hogy termékeinkre a nyugati államok korlátokat szabtak: meghatározták, hogy melyik országba mennyit szállíthatunk. Mi viszont nagyobb keresletre rendezkedtünk be. Természetesen a hazai hitelező bank nem veszi figyelembe a minket ért hátrányos megkülönböztetéseket, melyek a világpolitikai és a világgazdasági állapotokból hárulnak ránk.

— *A KSZV termékeiben mennyi a hazai és mennyi a külföldről vásárolt alapanyagok aránya?*

— Hatvan—negyven az arány. A hazai alapanyagok zöme kender és polipropilén. Szeretnénk, ha ez az arány a hazai anyagok javára módosulna. Mi nem vagyunk alapanyagokban bővelkedő ország, de közben a mi vállalatunk kielégíti az itthoni műszaki textíliák iránti igényt. E termékekben rengeteg a tőkés piacon vásárolt alapanyag. A magyar vegyipar nem szállít nekünk polietilén granulátumot, a baráti országok ipara is csak kezdeti stádiumban gyárt ilyen anyagot. A szovjet ipar előbb jár, s mi reménykedünk, hogy a jövőben tőlük vásárolhatunk majd.

— *Milyen termékekkel rendelkezik a KSZV?*

— Mi legalább 600—700 fajta terméket gyártunk, igen sok változatban és méretben, sőt színben is. Első csoportban említhetem a ponyvaszöveteinket, amelyek kenderből, pamutból és a természetes szálakkal kevert műszálakból készülnek. Lényeges termékcsoportunk a speciális műszaki textíliák családja — hevederszövetek, szűrők, betétek és más kellékek — hasonlóan sokoldalú a konfekcionált cikkeink skálája. Ponyvákat adunk méretre, sátrakat, feszített vázas tartókat, szerelősátrakat, s amit legutóbb bemutattunk a BNV-n is kisméretű kempingsátrainkat szeretnénk elterjeszteni vevőink körében. S ott vannak a csomagolóanyagok, a raschel zsákok, melyeknek felét tőkés piacokon adjuk el, s a hagyományos gabonás-, lisztes-, postaszsákjaink. Ugyancsak komoly mennyiséget gyártunk kötözőtermékekből: zsinegekből, fonalakból, kötelekből. Vannak még ruházati szövetek is, szabó- és kárpitoskellékek, farmeranyagok. Keresik, de alig tudjuk kielégíteni az igényeket a jó „River blue" fantázianevű farmerszövetből. Ez a termék nagyon jó, hiszen a mi gyárunk gépei éppen az ilyen anyagokban a legkitűnőbbek.

— *Milyen a piacpolitikájuk?*

— Számunkra első a hazai piac. A mezőgazdaságnak, az iparnak (gumiipar, gyógyszeripar, élelmiszeripar, gépipar, olajipar, és más ágazatok) fölmerülő szükségleteit a KSZV elégíti ki. Ezután a külpiac következik, a szocialista államokkal szemben is eleget teszünk kötelezettségeinknek. Nagyobb vásárlóink közé tartozik a Szovjetunió, az NDK és Románia. A tőkés piacon jók a referenciáink, össztermelésünk 13 százalékát szállítjuk a kapitalista országokba. Európában az NSZK és Hollandia a legnagyobb vásárlónk, de ott vagyunk Ázsiában, Afrikában, Közel-Keleten és az amerikai földrészen is: USA és Kanada is rendel tőlünk termékeket.

— *Milyenek most a piaci kondíciók?*

— Nagy a konkurrenciaharc, amit számunkra még erősen megnehezít a diszkrimináció.

— *Hogyan tudnak lépést tartani?*

— Már „kerülgetjük" a következő ötéves tervidőszakot. Célunk: legalább 30 százalékkal növelni az exportot, fejleszteni a gyártmányokat.

— *Közelebbről: milyen konkrét célkitűzésekkel rendelkeznek?*

— Amint előbb is mondtam, szeretnénk a tőkés importunkat mérsékelni, s ha lehet, elsősorban hazai, illetve a baráti országok piacairól vásárolni alapanyagokat. Polietilén helyett, ahol lehet, polipropilén alapanyagot fölhasználni. A műszaki textíliák versenyképességét megtartjuk, sőt, minőségében javítani akarjuk, s akár a tőkés piacon is versenyezni velük. A piaci viszonyok mindig változnak, mi nem ülünk kényelmes székben, termékfejlesztésünket mozgatjuk, s alakítjuk, a várható keresletnek igazítjuk.

— *Ez még mindig kevésnek tűnik.*

— Igaza van. Ez csupán a lépéstartást jelentheti, de ettől függetlenül, mi startra készen állunk. Keressük a lehetőségét annak, hogy a legjobb, a legfejlettebb áruval jelentkezünk a piacokon. Ez azt jelenti, hogy ne félkész anyagokkal járjuk a vevők utcáját, hanem a lehető legteljesebben kikészített cikkekkel; mindent vállalunk, a konfekcionált késztermékektől kezdve.

— *Itt az esztendő vége. Vajon eleget tesznek-e kötelezettségeiknek? Lesz-e megfelelő mennyiségű nyereségük?*

— Igen. Ez a válaszom. Eleget tudunk tenni a szocialista országok megrendeléseinek. A tőkés piaci eladásaink is javulnak az idén. A nyereségünk? Nem éri el a tavalyi színvonalat, de majdnem megközelítjük azt. Üzleti tárgyalásaink jól haladnak, de azok eredményei csak később realizálódnak. Az őszi BNV-n olasz céggel írtunk alá kedvező szerződést. Újabb vevőink között üdvözölhetünk amerikai, francia, dán és belga kereskedőket. Bízunk a holnapban, a jövőben, bár igaz volna, hogy fölemelkednek a gazdasági világválság sorompói. Ha csak parányit nyitják is föl a sorompót, készen állunk az indulásra.

Gazdagh István

A földgáz karrierje

A világ bizonyított földgáztartalékai 3 százalékkal (103 milliárd tonna kőszénegyenértékre) nőttek a múlt évben. A Szovjetunió bizonyított tartalékai az év végén — a KGST-országokkal és Kínával együtt számítva — 43,6 milliárd tonnára, az USA-éi 7 milliárd tonnára rúgtak. A múlt évben a világ energiafogyasztásának kereken ötödrészét fedezték földgázból. A fogyasztás összesen 1,85 milliárd tonna kőszénegyenértékre rúgott, valamelyest kevesebbre, mint 1981-ben. Ezen felül az USA fogyasztása és termelése egyaránt 8 százalékkal esett vissza, az utóbbi 625 millió tonna kőszénegyenértéknek felelt meg. Ezzel az USA 34 százalékos részaránnyal még a világ legnagyobb földgázkitermelője maradt. A Szovjetunió aránya a világ termelésében 32 százalékos, a kitermelés a múlt évben mintegy 8 százalékkal nőtt, 600 millió tonna kőszénegyenértékre emelkedett.

A világ földgázkereskedelme 220 millió tonna kőszénegyenérték volt, 2 százalékkal kevesebb, mint egy évvel korábban. A világkereskedelemben 13 termelő és 21 fogyasztó vett részt. A Szovjetunió az NSZK-ba 11,4, Olaszországba 9,9, Franciaországba 0,9, a KGST-országokba pedig 37,8 millió tonna kőszénegyenértéknek megfelelő mennyiségű földgázt szállított, Afganisztánba pedig 3 millió tonnának megfelelő mennyiséget exportált. Az NSZK 1982-ben 40 millió tonna kőszénegyenértékű földgázt importált, s ezzel a világ legnagyobb importőre volt. De ez még csak a kezdet, hiszen a többszörösére fog felfutni a Szovjetunióból a nyugati országokba — többek között az NSZK-ba — szállított földgáz mennyisége. Már építik az ehhez szükséges csővezetékeket.

Részegség infrahangtól

Bizonyos tapasztalatok arra mutatnak, hogy a szokásos típusú gépkocsikban nagyobb sebességen infrahang keletkezik, és ez a vezetőt a részegséghez hasonló állapotba hozza. Ezer köbcentiméteres motorral, 96 kilométer/óra sebességgel haladó gépkocsiban, nyitott ablak mellett, jelentős infrahangzavart mértek az utastérben. Zárt ablak mellett az infrahangzavar jóval kisebb volt, de még így is mérhetően csökkentette a vezetési képességet.

Feltételezik, hogy számos gépkocsi-balesetnek ez az oka. Ezt a véleményt megerősíteni látszik az a statisztikai adat, hogy az országúti gépkocsi-baleseteknek mintegy fele csak egyetlen kocsit érint, tehát nem két vagy több kocsi összeütközéséből keletkezik. A kérdést tovább vizsgálják.

Mezőgazdasági statisztikai évkönyv

A most megjelent évkönyv összefoglalja a mezőgazdaság legfontosabb mutatóinak alakulását a jelentős mennyiségi és minőségi fejlődést eredményező 70-es években. Ezt követően az előző naptári év számadatait adja közre, részletes és sokoldalú bontásban. Taglalja a mezőgazdasági termelés személyi és anyagi feltételeit, ezen belül a létszám, a foglalkoztatottság, a kereset, a jövedelem, a termelésben hasznosított földterület alakulását, az állóeszköz-állomány és a beruházások mutatóit. Részletesen foglalkozik az alkalmazott agrotechnika fejlődésével, a kemizálási, a gépesítettség színvonalával és az energia-felhasználással, valamint az ezekkel összefüggő kutatási-fejlesztési eredményekkel és ráfordításokkal.

A gyökeresen átalakult és kiemelkedő eredményeket elért mezőgazdaságunk globális termelési értékének mutatószámait követően publikálásra kerülnek a kötetben a növénytermelés (beleértve a zöldség-, gyümölcs- és szőlőtermelés), az állattenyésztés és az alaptevékenységen kívüli termelés eredményei, valamint a termékek értékesítésére vonatkozó adatok és a termelői árak alakulásának az elmúlt évekre visszatekintő táblái. Külön fejezetet szentel az évkönyv az erdőgazdálkodás eredményeinek bemutatására, majd a legfontosabb adatokat regionális bontásban is közli Megyei adatok címmel.

Végül nemzetközi összehasonlításra lehetőséget adó számok tájékoztatnak a világ, ezen belül különösen a KGST-tagországok, a Közös Piac és egyéb fejlett mezőgazdasággal rendelkező országok termeléséről.

Régi sakk

Bolgár régészek egyedülálló leletre, több ősrégi sakkfigurára bukkantak Bulgária egykori fővárosa, Veliki Preszlav mellett. A ma használatos figurákhoz leginkább a stilizált ló hasonlít. Egy kissé hasas, hengeres, alul vékonyodó és felső harmadában gyűrűt viselő figura bástyaúl szolgálhatott. A gyalogok alakja amfórához hasonlít.

A kutatók szerint ez a sakkfigurakészlet nem Bizáncból, hanem az arab kelet országaiból kerülhetett Bulgáriába.

kertbarátoknak

Őszi talaj-előkészítés

A jó termés alapja a gondos talajművelés. A régi közmondás szerint rossz föld nincs, csak rossz gazda. A növények megválasztásával alkalmazkodni kell az adott talajhoz. Önmagában a talaj csak fundamentum, amely nem pótolja a többi munkát, a metszést, a növényvédelmet, az öntözést. A jó termés alapja a gondozott termőföld, de megvalósítja a mindig idejében végzett, gondos, szorgalmas munka. Most azonban csupán az őszi feladatokról szólunk, amelyek két részre oszthatók, talajművelésre és trágyázásra.

A vegetáció befejezése után a lassan feltáruló műtrágyák és a humuszkészletet szaporító szerves trágyázás alkalmazása célszerű. Az istállótrágya valamennyi tápanyagot harmonikusan tartalmazza, a humuszt gyarapítja és ezen keresztül a talaj vízháztartását is kedvezően befolyásolja. Sajnos, a szerves trágyák beszerzése egyre nehezebb. Pótlására alkalmazható a műtrágyákkal dúsított tőzeg, vagy tőzeges fekál, illetve az utóbbi időben megjelent Kofuna. Fokozott figyelmet kell fordítani a komposzt készítésére, mert az helyben, szerves hulladékokból előállítható, és a jó minőségű műtrágyákkal kezelt komposzt minősége megközelíti a jó minőségű istállótrágya hatását. Az elővetemények száraiból készített komposzt már most, az ősz folyamán felhasználható. A nyár végi növényi hulladékból készített komposztot viszont ne is próbáljuk felhasználni, mert esetleg többet ártunk, mint a bevitt tápanyag értéke.

Műtrágyák közül most a lassan bomló foszfor- és káliumtartalmú műtrágyák kiszórása szükséges. Ha módunkban áll, akkor kénsavas kálit használjunk, mert a kerti növények nagyobb része, különösen a bogyósok, igen érzékenyek a klórral szemben. A nitrogéntartalmú műtrágyából csak annyit használjunk, amennyi a talajba forgatott szerves anyagok elbomlásához szükséges. A nitrogéntartalmú műtrágyák könnyen oldódnak, ezzel együtt a talajból könnyen ki is mosódnak, vagy a mélyebb rétegekbe kerülnek, ahol a növény gyökerei már nem érik el, és nem hasznosul. A nitrogént tavasszal alap-, illetve fejtrágyaként juttatjuk ki. A kiszórandó szerves trágya mennyisége négyzetméterenként 5—6 kiló, műtrágyából a termelendő kultúrától függően kell a kijuttatandó mennyiséget meghatározni.

A termő gyümölcsfák körül ássunk két ásónyom mélységű árkot, a koronacsurgóba, szőlő esetében a sorközbe, és abba szórjuk a szerves trágyát. Műtrágya alkalmazása esetén elegendő, ha a kiszórt műtrágyát rotátorral vagy ásóval 20 centi mélyen aláforgatjuk. Olyan kertben, ahol az ültetvény alját begyepesítettük, fúrjunk a talajba lyukakat és a műtrágya 5—6 százalékos oldatával többször töltsük fel.

A talajápolás másik lényeges folyamata a talajművelés. Nehéz fontossági sorrendben rangsorolni az év talajművelési munkáit, de talán mégis a legfontosabb az őszi talajmunka. Ez teszi lehetővé, hogy a talaj az ősz és tél folyamán lehullott csapadékot tárolja, ami igen fontos a növények tavaszi, nyári táplálkozásához és fejlődéséhez. Az őszi ásást a téli fagy szétporlasztja, aminek következtében morzsás talajszerkezet alakul ki. Az ilyen talajban a gyökerek egyidejűleg találják meg a vizet, a tápanyagot és a levegőt. Az őszi talajmunkával forgatjuk be a felszínre terített szerves és műtrágyát. Az ásással megbízhatóan írtjuk a sok vizet és a tápanyagot fogyasztó, betegséget terjesztő gyomnövényeket. Az őszi talajmunka elősegíti a tápanyagok feltáródását, hasznosulását.

Legáltalánosabban használt eszköz az ásó. Ez lehetőleg ne legyen hegyes, úgynevezett kubikosású, hanem széles, kerti ásót használjunk, mellyel egyenletesebben lehet dolgozni. Ősszel mindig hantosan, nagy fogással ássunk. Ne gereblyézzük el az ásást, mert a felső talajréteget ezzel lezárjuk, ugyanakkor az alsó rész levegős marad. A betömörödött felső részbe a csapadék nem tud könnyen bejutni, főleg a lejtős területen gyakori a vízelfolyás, de a víztároláson kívül főleg kötöttebb földeknél fontos a talaj szellőztetése is.

Ássuk fel a gyümölcsfák alját is, lehetőleg a koronacsurgó szélességében, a szőlősorokat pedig teljes szélességében. Ezt követően végezzük el a bokrok aljának, a rózsaágyásnak a felásását.

Az ásás során számoljunk azzal, hogy egyes növények gyökerei természetüknél fogva sekélyen helyezkednek el. Ilyen többek között a málna, a szamóca, amiknek talaját nem szabad mélyen ásni. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a mélyen gyökerező növények öntözéses körülmények között magasabban fejlesztik ki gyökereiket, felhúzódnak a felszínhez közel. Az ásás során arra kell törekedni, hogy a növény gyökérzetét ne károsítsuk meg, mert ezzel részben a tápanyag-felvevő részt csökkentjük, s a gyökéren okozott seb megfelelő felületet biztosít a különböző baktériumos, vírusos fertőzésekhez. Különböző vizsgálatokkal kimutatták, hogy a csonthéjasok és ezen belül is az őszi- és kajszibarack ágelhalását okozó citospora-fertőzés a gyökéren keresztül is végbemehet.

A kertnek azokat a részeit, melyet nem ástunk fel, kapáljuk meg minél mélyebben. Az évelő ágyak esetében, ahol még kapálni sem lehet, a gyomlálást kell alkalmazni, ügyelve arra, hogy az utóbbi időben egyre jobban elterjedő tyúkhúr ne maradjon vissza. A kigyomlált gazt felhasználhatjuk komposztkészítésre, de ha olyan gyomokat tartalmaz, mint például a tarack, azokat a szemétre kell vinni.

A kertünkben levő gyep is igényli az őszi talajmunkát. Természetesen itt nem az ásásra gondolunk, hanem a réteknél már régóta kedvező eredménnyel alkalmazott fogasolásra. Kiskertben, erre a célra saját magunk által készített szerszám is megfelel. A gereblyére, vagy utaló gerendelyére éles késeket szerelünk fel, súlyozzuk le olyan mértékben, hogy az a talajba mintegy 10—15 centi mélyen lejusson, ezzel járjuk végig a gyepet. A kések által kialakított réseken a talaj megfelelően szellőzik, lehetővé válik, hogy a téli csapadék lejusson az alsó rétegekbe is, ugyanakkor gyérítjük a közte levő gyomokat, és mohát is. Kedvező, ha a gyepek műtrágyázását a fogasolás előtt elvégezzük.

Dr. Tóth Mihály
megyei főkertész